02 Pilsētu dārzi Eiropā
Uzziņu lapa | 1. izdevums | Latviešu valodā | Publicēts tiešsaistē 2016. gada 1. decembrī.

Kā stiprināt urbāno dārzu nozīmi pilsētā?

Izaicinājums

Ģimenes dārziņi (ĢD) un kopienu dārzi jau ilgstoši ir bijuši pilsētas sastāvdaļa un ir cieši saistīti ar tās ritmu un darbībām. Pārtikas audzēšana kā darbība nezudīs, tomēr līdz ar sabiedrības izmaiņām arī vietām ir jāmainās, lai tās nezaudētu savas funkcijas un pievilcību. Vairākās pilsētās ĢD jāsastopas ar šādām problēmām:

- Neskaidrība par dārziņu nākotni;
- Dārziņu teritoriju apbūves risks;
- Dārziņu lietotāju sastāva izmaiņas - cilvēki noveco, aizbrauc vai tiem mainās ģimenes apstākļi;
- Pievilcības trūkums jauno lietotāju (it sevišķi – jauniešu) skatījumā;
- Lietotāju un dārziņu funkciju daudzveidības trūkums.

1. jautājums: Kā dārzkopji var palielināt dārziņu nozīmi pilsētā? Kā dārzus veidot pievilcīgākus un piemērotākus pilsētai?

2. jautājums: Kādēļ pašvaldībai būtu jāatbalsta ĢD pilsētā un kā to var darīt?

1. attēls (augšā) – Valsalas ielas ģimenes dārziņi Birmingemā, Lielbritānijā. Foto: Sandra Kosta

2. attēls – Plašākai publikai atvērts biškopju pasākums Martino dārziņos Birmingemā, Lielbritānijā. Foto: Sandra Kosta

3. attēls – Kinta že Granže publiskā pastaigu taciņa ģimenes dārziņos Lisabonā, Portugālē. Foto: Sandra Kosta

Padomi dārzkopjiem

Kā mēs varam palielināt dārziņu nozīmi pilsētā?

Jūsu ĢD teritorija būs pievilcīgāka un pilsētai atbilstošāka, ja tiks iesaistīti vairāk cilvēku:

- Iesaistiet bērnus, piešķirot dārziņu tuvējam bērnudārzam vai sākumskolai;
- Iesaistieties dažādās apvienībās un sadarbojieties ar nevalstiskajām organizācijām, lai mācītos un rastu jaunas idejas.

Padariet ĢD pieejamākus plašākai sabiedrībai:

- Ierīkojiet apkaimes pastaigu taku caur ĢD teritoriju;
- Piešķiriet dārziņus vietējiem iedzīvotājiem;
- Ierīkojiet soliņus, kuros pasēdēt;
- Piedāvājiet dienas, kad dārziņu teritorija ir atvērta sabiedrībai;
- Organizējiet atvērtus pasākumus;
- Organizējiet praktiskos seminārus, piemēram, dārzkopībā, komposteēšanā, ūdens apsaimniekošanā, biškopībā un materiālu otrreizējā izmantošanā.

Daudzveidojiet ĢD funkcionalitāti:

- Atsevišķu dārziņu teritorijas veltiet citām darbībām, piemēram, kopējai siltumnīcai, spēļu laukumam, biedrības mājai, zālājam ar kokiem;
- Atsevišķajiem dārziņiem var būt dažādi lielumi atkarībā no lietotāja vajadzībām;
- Piedāvājiet paaugstinātās dobes cilvēkiem ratiņkrēslos;
- Veidojiet augļu dārzus un dzīvžogus - tas palielinās bioloģisko daudzveidību un piesaistīs apputeksnētājus.

Uzturiet teritoriju labā kārtībā:

- Nepametiet savu dārziņu novārtā;
- Aprūpējiet arī īslaicīgi tukšos dārzus;
- Sadarbojieties kopīgās teritorijas uzturēšanā.

Informējiet dārzkopjus un plašāku sabiedrību par notiekošo ģimenes dārziņos:

- Ierīkojiet ziņojumu dēli;
- Izmantojiet sociālos medijus.

4. attēls – Soliņi koplietošanai paredzētajā dārziņu daļā Hanbruhas ģimenes dārziņos Āhenā, Vācijā. Foto: Runrida Foksa-Kampere.

5. attēls – Kopēja siltumnīca Valsalas ielas ģimenes dārziņos Birmingemā, Lielbritānijā. Foto: Sandra Kosta

Uzzini vairāk

Ieskaties kādā nesen ierīkotā kopienas dārzā, kas ir vairāk atvērts sabiedrībai un kurā ir lielāka darbību un vietu daudzveidība. Ģimenes dārziņos nav jāiekļauj viss, kas iespējams, tomēr nedaudz lielāka daudzveidība tos noteikti uzlabos.

Piemēri

Kopienas dārzs **"Princeses dārzs"** Berlīnē tika ierīkots gruntsgabalā, kas bija pamests vairāk nekā pusgadsimtu. Tā ir kopā sanākšanas vieta vietējiem, tajā var eksperimentēt un uzzināt vairāk par bioloģisko pārtiku, bioloģisko daudzveidību un klimata aizsardzību. http://prinzessinnengarten.net/about/.

Kopienas dārzs "**Martino dārzi**" Birmingemā tika izveidots pēc II pasaules kara. Tajā ir daudzveidīga vide, kas sniedz patvērumu savvaļai pilsētā, kā arī piedāvā vietu vietējiem iedzīvotājiem un apmeklētājiem. Tas ir iekārtots kā terapijas dārzs cilvēkiem ar īpašām vajadzībām un mācīšanās grūtībām, un tajā var nodarboties ar dziedinošo dārzkopību. Dārzs ir piemērots arī izglītības nodarbībām. http://www.martineau-gardens.org.uk/.

6. attēls – Kinta že Granže ģimenes dārziņu parks, kura priekšplānā redzams atpūtas parks, bet fonā - vieta dārzkopībai. Lisabona, Portugāle. Foto: Sandra Kosta

7. attēls – Kinta da Granja ģimenes dārziņu parks Lisabonā, Portugāle. Foto: Sandra Kosta

Informācija politikas veidotājiem

Kādēļ politikas veidotājiem būtu jāatbalsta ĢD pilsētā?

- ĢD pilsētā nodrošina daudzus ekosistēmu pakalpojumus, tai skaitā atbalsta sociālo kohēziju, nodrošina ar pārtiku, veic izglītošanu, regulē klimatu un dod vietu bioloģiskajai daudzveidībai;
- ĢD pilsētā dod ekonomiskos ieguvumus, piemēram, samazina izdevumus veselības aizsardzībai un nodrošina daļēju vai pilnīgu publiskās teritorijas uzturēšanu.

Kā Jūs kā plānotājs vai ainavu arhitekts varat atbalstīt ĢD pilsētā?

Pilsētas/apkaimes līmenī:

- Veidojiet nosacījumus, pie kādiem ĢD teritorija var būt iekļauta ilglaicīgajā vai īslaicīgajā pilsētas plānojumā;
- Veidojiet tīklojumu, savienojot ĢD ar citu pilsētas zaļo infrastruktūru;
- Pārdomājiet sabiedrisko transportu un to pieturvietu izvietojumu, lai veicinātu ĢD pieejamību;
- Nodrošiniet velo un gājēju celiņus līdz dārziņiem un cauri tiem, tādējādi padarot dārziņu pieejamākus sabiedrībai;
- Atbalstiet skolu iniciatīvas dārzu veidošanai.

Dārzu līmenī:

- Iesaistiet dārzkopjus un vietējo sabiedrību plānošanas un dizaina procesā;
- Plānojiet dārzus tā, lai tie būtu daudzfunkcionālāki un iekļaujošāki (dažādu vecumu, dzimumu un tautību cilvēkiem);
- Nodrošiniet konsultācijas, līdzekļus un sadarbību vietu dārziņu funkcionalitātes daudzveidošanai;
- Veiciniet jautrību, izglītošanos un spēlēšanos – paredziet vietu spēlēm, kas saistītas ar dārzkopību un dabas procesu izzināšanu;
- Izveidojiet vietu dažādām svinībām;
- Paredziet vietu jaunām tehnoloģijām (piemēram, nodrošiniet interneta pieejamību);
- Padomājiet par ilgtspējīgiem risinājumiem energoefektivitātē un jaunām pieejām lietus ūdens apsaimniekošanā.

Atbalstiet dārziņu pastāvēšanu dārzkopībai pilsētā un nodrošiniet vietu šai nepieciešamībai!

8. attēls – velo un gājēju celiņi gar dārziņiem, kas tiek izmantoti pārtikas audzēšanai Kinta že Granže, Lisabonā, Portugāle. Foto: Sandra Kosta

Uzzini vairāk

Piemērs

Lisabona (Portugāle) ir izveidojusi īpašu programmu, kas atbalsta pilsētas ĢD kā jaunu pilsētas parku un dārzu sastāvdaļu. Tā sauktie pilsētas ģimenes dārziņu parki piedāvā vietu gan pārtikas audzēšanai, gan atpūtai, un tie ir integrēti pilsētas zaļā tīklojuma stratēģijā. Pilsētas ģimenes dārziņu parku programma paredz līdz 2017. gadam izveidot vairāk kā 20 šādus parkus.

Vairāk var uzzināt:

Mata, D. (2014). Lisbon's green plan actions: towards a green city. Available at: http://www.urbanallotments.eu/fileadmin/uag/media/Lisbon/2-GVSF-CML-paper_COSTLNEC_FINAL.pdf (accessed 15 May 2016).

http://www.cm-lisboa.pt/fileadmin/VIVER/Ambiente/Hortas_Urbanas/ParqueHorticolaLisboa.JPG

http://www.cm-lisboa.pt/en/living-in/environment/municipal-horticulture-parks

AUTORI
Sandra Costa[1]; Birmingham City University, Lielbritānija
Runrid Fox-Kaemper, ILS - Research Institute for Regional and Urban Development, Vācija
Russell Good; Birmingham City University, Lielbritānija
[1]autors saziņai: sandra.costa@bcu.ac.uk
TULKOJUMS UN NOFORMĒJUMS LATVIEŠU VALODĀ
Kristīne Āboliņa[2], Latvijas Universitāte
Alisa Koroļova, Rīgas Tehniskā Universitāte
Madara Lece, Latvijas Universitāte
[2]autors saziņai: kristine.abolina@lu.lv
Uzziņu lapa | 1. Izdevums | Latviešu valodā | Publicēts tiešsaistē 2016. gada 1. decembrī

COST (European Cooperation in Science and Technology) ir starptautiskās sadarbības atbalsta programma, kas izveidota, lai Eiropas līmenī atbalstītu zinātnieku un pētnieku sadarbību dažādās zinātnes un tehnoloģijas attīstības jomās. Programmas mērķis ir atbalstīt galvenokārt pirms-konkurences pētniecību, kā arī pētījumus, kas risina aktuālas sabiedrības problēmas.

www.cost.eu

COST programmu finansē Eiropas Savienības pētniecības un inovācijas atbalsta programma "Apvārsnis 2020"

Pateicība
Šī uzziņu lapa balstās uz COST akcijas TU1201 projekta "Ģimenes dārziņi Eiropas pilsētās" izstrādātajiem materiāliem.

www.urbanallotments.eu

Pievienojies pilsētas dārziem Eiropā

https://www.facebook.com/groups/825421310826607/